

Якубець Віталій Олександрович,

*аспірант навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

orcid.org/0009-0004-1667-8761

df03300323@tnu.edu.ua

БАЗОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ІНФОРМАЦІЇ В МЕРЕЖЕВОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У статті висвітлено сутність поняття інформації в контексті мережевого суспільства. Розглядаються основні характеристики та властивості інформації, її вплив на суспільство та економіку. Продемонстровано, що інформація є нематеріальним ресурсом, що пронизує та трансформує різні сфери життя. Висвітлено важливість якісних аспектів інформації та проблеми оцінки її цінності на ринкових засадах. Встановлено, що інформація, порівняно з матерією або енергією, є нематеріальним ресурсом. Це означає, що вона не є об'єктом фізичної природи, а натомість представляє символи, знаки або дані, які виражають або вказують на певні концепти чи реальності поза собою. Таке нематеріальне становище інформації впливає на її поведінку та взаємодію з іншими законами природи. Інформація постійно трансформується через реципієнта, який її приймає. Вона не просто вводиться у виробничий процес чи використовується, а пронизує та трансформує самі виробничі процеси, суспільні взаємодії, погляди й уподобання. Це робить її відмінною від інших факторів виробництва та створює неперервний цикл впливу та змін. Виокремлюється ідея про те, що інформація, як епіфеномен для матерії та енергії, відіграє ключову роль у формуванні й зміні видів виробництва та споживання. Трансформація інформації через реципієнта підкреслює її постійний вплив на наше знання. У розумінні інформації як ключового ресурсу важливість якісних аспектів не може бути недооцінена, адже інформація, як символічна сутність, надає можливість постійного розвитку в сучасних економічних умовах.

Аналізуються властивості інформації, її вплив на економіку та суспільство. Зокрема, висвітлено визначальні для розвитку концепції ідеї М. Кастельса інформаційного суспільства та глобальності. Інформація, як суспільне благо, вимагає ретельного вивчення якісних аспектів та врахування її впливу на процеси мислення й перетворення знань. Нарешті, стаття закликає до подальших наукових досліджень у цій галузі з урахуванням ширшого контексту інформаційної економіки та суспільства загалом.

Ключові слова: інформація, мережеве суспільство, інформаційне суспільство, споживання, знання.

Yakubets Vitalii,

Postgraduate Student of the Educational and Research

Institute of Humanities

V.I. Vernadsky Taurida National University

orcid.org/0009-0004-1667-8761

df03300323@tnu.edu.ua

BASIC CHARACTERISTICS OF INFORMATION IN A NETWORK SOCIETY

The article highlights the essence of the concept of information in the context of a network society. The main characteristics and properties of information, its impact on society and the economy are considered. It is demonstrated that information is an intangible resource that permeates and transforms various spheres of life. The importance of the qualitative aspects of information and the problems of assessing its value on a market basis are highlighted. It is established that information, in comparison with matter or energy, is an intangible resource. This means that it is not an object of physical nature, but instead represents symbols, signs or data that express or indicate certain concepts or realities outside of themselves. This intangible nature of information affects its behavior and interaction with other laws of nature. Information is constantly transformed through the recipient who receives it. It is not just introduced into the production process or used, but permeates and transforms the production processes themselves, social interactions, views and preferences. This makes it different from other factors of production and creates a continuous cycle of influence and change. The author emphasizes the idea that information, as an epiphenomenon for matter

and energy, plays a key role in shaping and changing the types of production and consumption. The transformation of information through the recipient emphasizes its constant impact on our knowledge. In understanding information as a key resource, the importance of qualitative aspects cannot be underestimated, because information, as a symbolic entity, provides an opportunity for continuous development in modern economic conditions.

The article analyzes the properties of information and its impact on the economy and society. In particular, the author highlights the ideas of M. Castells of the information society and globalization, which are crucial for the development of the concept. Information as a public good requires a thorough study of its qualitative aspects and consideration of its impact on the processes of thinking and knowledge transformation. Finally, the article calls for further research in this area, taking into account the broader context of the information economy and society as a whole.

Key words: information, network society, information society, consumption, knowledge.

Виклад основного матеріалу. Західні суспільства вступили в нову еру, яку називають постіндустріальним суспільством (Д. Белл), інформаційною ерою або інформаційною економікою (М. Порат), глобальним селом (М. Маклуен), епохою Розриву (П. Дракер), Третьою хвилею (О. Тоффлер) та постмодернізмом. Цю нову еру характеризує безпрецедентна активність у виробництві та поширенні інформації, що перетворюється на товари, тобто інформацію, яка виробляється для ринків і продається на них. Поряд зі зростанням економічного значення комерційної інформації економісти приділили їй підвищену увагу.

Інформація може бути визначена як приріст до знань, роз'єднані події, що систематично пов'язані. Вона також може розглядатися як обмеження чи вибір з можливостей. Незалежно від конкретного визначення, інформація передбачає взаємодію між джерелом й одержувачем.

Інформацію також визначають як роз'єднані та випадкові події, дані, враження, стимули тощо, які систематично пов'язані за допомогою уявної подібності / несхожості, суміжності, теорії, історії, моделі чи іншим чином, і приходять до становлення знання або значення. Інформація в цьому сенсі є необробленими даними, з яких будуються знання та за допомогою яких знання згодом перевіряються. За відсутності таких зв'язків інформація або невидима (тобто не сприймається), або є шумом (тобто не розуміється).

Інформацію також визначають як те, що проковує реакцію в реципієнта або якимось впливає чи трансформує його. З цього погляду, якщо сприймач не потрапив під вплив подразника, він не був «поінформованим».

Нарешті, інформацію розглядають як обмеження або вибір можливостей. Як така інформація є формуванням або впорядкуванням мислимого хаосу чи випадковості. Наприклад,

слово – це вибірка певного звуку (або розташування письмових символів) із нескінченної різноманітності мислимих звуків. Згідно з цим поглядом інформація є мірою неймовірного: чим менш імовірною є подія, тим більше інформації вона надає. Інформація забезпечує реципієнту усвідомлення несподіваного, незвичайного, неймовірного.

Вищезазначені концепції інформації, якими б різними вони не здавалися на перший погляд, все ж містять спільні риси. По-перше, інформація об'єктивно не належить лише автору чи джерелу, хоча інформація походить від свого джерела. Скоріш інформація передбачає взаємодію між джерелом і одержувачем, за допомогою чого прояви від першого засвоюються останнім. Так, комунікація передбачає *формування* в реципієнта характеристик творця.

По-друге, інформація містить символи або знаки, які представляють або вказують на щось інше, базову передумову семіології. Інформація не є окремою, але неминуче стосується чогось іншого. Оскільки інформація представляє або позначає щось інше, ніж вона сама, і завжди передбачає взаємодію між її джерелом і одержувачем, ми доходимо до третьої характеристики інформації – нематеріальності. Інформація є несуттєвою за призначенням, часто за походженням і завжди при передачі (Vabe, 2018, 11).

У контексті семіології символи та знаки мають свої значення, які формуються через звичаї, навчання, чуттєве сприйняття та інтерпретацію. Наприклад, різні мовні групи можуть використовувати різні слова для опису одного й того ж поняття, але це не змінює його суті. Також те саме поняття може мати різні значення для різних людей чи контекстів.

Важливо зазначити, що інформація несе значення лише тоді, коли вона обробляється розумом. Це підкреслює нематеріальний аспект

розуму та його роль у створенні смислу чи значення. Підходи, що спираються на матеріалістичну концепцію розуму, можуть бути недостатніми для пояснення процесів інформаційної обробки та сприйняття.

Знаки вказують на речі, але те, на що вони вказують (їх значення), є продуктом звичаю, навчання, чуттєвого сприйняття та інтерпретації. Подібним чином дуже висока норма прибутку може означати одне значення для бізнесмена (відмінна продуктивність) і зовсім інше значення для антимонопольного економіста (монополія).

Інформація не тільки часто є несуттєвою за джерелом і завжди за призначенням, вона також несуттєва для передачі. Так, між засобами передачі або зберігання інформації та інформацією, що передається або зберігається, немає певного фіксованого однозначного зв'язку. Інформація хоч і залежить від матерії чи енергії, сама по собі не є матерією чи енергією. Інформація є епіфеноменальною для матерії / енергії і в цьому сенсі нематеріальна.

Інформація – це не просто первинні дані або фактор виробництва, який замінює інші фактори виробництва, як-от земля, праця чи капітал. Інформація скоріш визначає, пронизує та перетворює інші вхідні дані та навіть цілі виробничі процеси. Технічно інформація змінює виробничу функцію, а отже, і криві витрат. У цьому відношенні вона абсолютно не схожа на традиційні фактори виробництва.

Отже, інформація – це термін, який стосується і, можливо, охоплює поняття освіти, навичок і технологічних змін. Щойно інформація допущена до аналізу як продуктивний ресурс, статичний аналіз витрат (заданих кривих витрат, заданих виробничих функцій) поступається місцем (або принаймні має поступитися місцем) економічній динаміці (тобто зміні кривих витрат, зміна виробничих функцій).

Але ефективність є неоднозначним і сумнівним поняттям у світі економічної динаміки, оскільки передбачає, що рівень випуску має бути обраний так, щоб граничні витрати виробництва дорівнювали граничним вигодам, отриманим від використання. Однак інформація, як фактор виробництва, за своєю суттю означає, що процеси виробництва постійно змінюються, у результаті чого граничні витрати є швидкоплинними.

Крім того, інформація втілена в інших факторах виробництва, що робить їх невіддільними від інформації, яку вони втілюють. У міру зміни інформації змінюються знання, докорінно змінюючи характер праці. Так само технологічні зміни підривають поняття кількісної оцінки капіталу.

Інформація ніколи не є кінцевим результатом. Скоріш її використовує реципієнт і, внаслідок цього, *змінюється*. Інформація також не є просто введенням у виробничий процес – вона пронизує і трансформує виробничі процеси.

Інформаційні шаблони можуть об'єднати націю, роздробити націю або привести її до культурної залежності. Позиція багатьох авторитарних країн полягає в тому, що обмеження на потік інформації з-за меж їхніх кордонів повинні бути запроваджені, щоб забезпечити національний суверенітет і стимулювати економічний розвиток.

Підходячи до інформації з погляду влади та сутності, людина починає оцінювати інформацію за її внутрішніми якісними аспектами та за її очікуваним впливом на одержувачів. Товар дає орієнтацію на кількісне, а сутність – на якісне. Сутність підкреслює динамічний, трансформаційний ефект інформації стосовно того, з чим вона контактує. Інформація як товар видається точною та об'єктивною, інформація як перетворювач реальності або сутності є якісною і суб'єктивною; якщо розглядати інформацію як сутність, акцент робиться на взаємодії одержувача з інформацією, і, отже, судження залежать від того, як інформація обробляється, на додаток до внутрішніх характеристик знаків, які використовуються для кодування інформації. Це означає, що інформація як сутність більш неоднозначна, менше піддається об'єктивному, «науковому» аналізу. Проте цей висновок жодним чином не применшує надзвичайної важливості поняття інформації як сутності.

Для інформаційних галузей якісні фактори є найважливішими. Майже кожен прояв присутності людства на планеті бере свій початок у нематеріальній сфері розуму та в обміні цією сутністю, відомою як інформація, від одного розуму до іншого. Ці непорушні основи суспільства призвели як до найславетніших досягнень людства, так і до його звірств.

На думку М. Кастельса, людські суспільства формуються в результаті конфліктної взаємодії

між людьми, які організовані в межах і навколо певної соціальної структури. Ця соціальна структура формується взаємодією між відносинами виробництва / споживання, відносинами досвіду та відносинами влади. Значення постійно продукується й репродукується через символічну взаємодію між акторами, які фреймовані цією соціальною структурою і водночас діють, щоб змінити її або відтворити. Під значенням він розуміє символічну ідентифікацію актором мети його або їх дії. Консолідація спільного значення через кристалізацію практик у просторово-часових конфігураціях створює культури, тобто системи цінностей і вірувань, які визначають коди поведінки. Так, значення не продукується в культурній сфері, це сама культурна сфера продукується консолідацією значень. Значення виникає із символічної взаємодії між розумами, які соціально та екологічно обмежені, а водночас біологічно та культурно здатні до інновацій. Значення продукується, репродукується й підлягає боротьбі на всіх рівнях соціальної структури, у виробництві так само, як і в споживанні, у досвіді так само, як і у владі. Те, що має сенс для кожного, визначається безкінечним перебудуванням людьми джерел і мети дії, завжди обмеженими, але ніколи не визначеними наперед. Отже, виробництво може бути спрямоване на прославлення Бога (та покарання невірних), як і релігійне вірування може бути підпорядковане службі нагромадженню капіталу. Те, що фактично відбувається, коли, де і як (зазвичай через випадкову комбінацію соціальних подій у попередній, історично визначеній соціальній структурі), визначає конкретні суспільства, як-от «мережеве суспільство» в сучасності (Castells, 2023, p. 7).

На думку М. Кастельса (Castells, 2023, p. 10), ми повинні відмовитися від поняття «інформаційне суспільство» як неспецифічного, адже новітнім є набір інформаційних технологій, а не феномен інформації як такий. Ці технології становлять більшу зміну в історії технологій, ніж технології, пов'язані з Промисловою революцією або попередньою Інформаційною революцією (винайдення друкарства). Крім того, на думку М. Кастельса, людство перебуває на початку цієї технологічної революції, оскільки інтернет стає універсальним інструментом інтерактивного спілкування, з огляду на те, що

людство переходить від комп'ютероцентричних технологій до мережево-розповсюджених, зробило прогрес у нанотехнологіях, що означає широкі можливості розповсюдження пристроїв інформації. Важливим для М. Кастельса є можливість біологічної революції, в час якої вперше стає реальністю проектування та маніпулювання живими організмами, включно з частинами людини. Те, що також характеризує цю технологічну парадигму, – це використання інформаційних технологій на основі знань для підвищення та прискорення виробництва знань та інформації в саморозширювальному колі. Оскільки обробка інформації є джерелом життя і соціальної діяльності, кожен сегмент екосоціальної системи тим самим перетворюється. Ми живемо в новій економіці, яка характеризується трьома основними ознаками. По-перше, інформаційна ознака, тобто здатність генерувати знання та обробляти / керувати інформацією, визначає продуктивність і конкурентоспроможність всіх видів економічних суб'єктів, фірми, регіону або країни.

М. Кастельс стверджує (Castells, 2023, 21), що хоча технологічна система вимагала два десятиліття, щоб дати плоди в продуктивності, зараз можемо спостерігати значне зростання продуктивності в найбільш розвинутих економіках і секторах, незважаючи на труднощі вимірювання інформаційної продуктивності за категоріями промислової ери, що були описані вище. По-друге, ця нова економіка є глобальною в тому сенсі, що її основні стратегічні діяльності здатні працювати як єдине ціле на планетарному рівні в обраний час. Під основною діяльністю М. Кастельс має на увазі фінансові ринки, науку та технології, міжнародну торгівлю товарами і послугами, розвинуті бізнес-послуги, багатонаціональні виробничі фірми та їх допоміжні мережі, засоби масової інформації та висококваліфіковану спеціалізовану працю. Більшість робочих місць фактично не є глобальними, але всі економіки перебувають під впливом рухів їх глобалізованого ядра. Глобалізація продовжується, сполучаючи все те, що, згідно з домінуючими інтересами, має цінність де-небудь на планеті, і відкидаючи все, що не має цінності або стає дешевшим. По-третє, нова економіка є мережевою. У центрі зв'язків глобальної економіки та гнучкості інформаційного виробництва перебуває нова форма економічної організації, мережеве підприємство.

Висновки. Продовження досліджень інформаційних галузей має життєво вагомe значення в нашу епоху. В інформаційному контексті символи та знаки є основними складниками, які відображають або вказують на певні концепти чи реальності поза собою. Інформація як така не має самостійного існування, а завжди передбачає взаємодію між її джерелом та одержувачем. Ця взаємодія виражається в передаванні та сприйнятті інформації, що підкреслює нематеріальний характер інформації. Також варто відзначити, що інформація може бути незначущою з погляду походження або призначення. Це означає, що навіть якщо інформація передається, вона може не мати суттєвого значення для отримувача. Інформація є нематеріальною у своїй суті, що робить її епіфеноменом для матерії чи енергії.

Інформація також може бути розглянута як товар, але її нематеріальний характер робить її відмінною від інших товарів. Це може становити виклик для традиційних моделей ефективності, оскільки вона постійно змінюється та впливає на інші фактори виробництва. Фактором, який послаблює статус інформації як товару, є відсутність кінцевого споживання. Інформація не використовується тільки раз, але накопичується, розповсюджується та перетворюється. Вона постійно впливає на наше мислення, дії, сприйняття та вподобання. Ця неперервне передавання інформації в часі

ускладнює можливість аналізувати її ефективність та вартість. Крім того, інформація є суспільним благом, яке важко виключити з використання та яке не зменшується при споживанні іншими. Це означає, що інформація впливає на всіх, незалежно від їхньої здатності заплатити за неї.

Інформація як «сутність» ніколи не є кінцевим продуктом, який споживається і, отже, знищується. Замість цього споживач її приймає і, відповідно, змінюється. Крім того, інформація не лише вводиться у виробничий процес, а й пронизує та трансформує його. Підходячи до інформації з погляду влади та сутності, на відміну від товару, людина починає оцінювати інформацію за її внутрішніми якісними аспектами та очікуваним впливом на одержувачів. Це означає, що інформація як сутність більш неоднозначна, менше піддається об'єктивному, науковому аналізу.

Поняття інформації як товару має додаткову небезпеку. Постачальникам і виробникам інформації потрібно оцінювати її лише з погляду ринкової ціни поза будь-якими етичними чи моральними межами (Tehrani, 1990, с. 25). Продовження досліджень інформаційних галузей має вирішальне значення в нашу епоху. Але під час цих досліджень ми повинні пам'ятати про застереження щодо обмеженості наукового аналізу та враховувати значення якісних аспектів інформації.

Список використаної літератури:

1. Babe, R. E. (2018). *Communication and the transformation of economics: Essays in information, public policy, and political economy*. New York: Routledge.
2. Castells, M. (2023). *Social Theory Re-Wired: Materials for an Exploratory Theory of the Network Society*. New York: Routledge.
3. Tehrani, Majid. (1990). *Technologies of Power: Information Machines and Democratic Prospects*. New Jersey: Ablex Publishing Corp.

References:

1. Babe, R. E. (2018). *Communication and the transformation of economics: Essays in information, public policy, and political economy*. New York: Routledge.
2. Castells, M. (2023). *Social Theory Re-Wired: Materials for an Exploratory Theory of the Network Society*. New York: Routledge.
3. Tehrani, Majid. (1990). *Technologies of Power: Information Machines and Democratic Prospects*. New Jersey: Ablex Publishing Corp.